

Srbija na Praškom kvadrijenalu 2011.

PAVIĆ, KOLUNDŽIJA, NAĐ

„Jedina postavka koja mi se svidela, i koja svoju kreativnost proizvodi u kontaktu sa publikom je, iznenađujuće, postavka Srbije“, rekao je Hajner Gebels u uvodnoj reči na predavanju održanom na Kvadrijenalu 23. juna

Kada je Srbija stigla na Praško kvadrijenale 2007. godine, najznačajniju svetsku manifestaciju u oblasti scenskog dizajna, bilo je jasno da je proces promena u domenu razumevanja i predstavljanja scenografije kao discipline, započet na Bijenalu scenskog dizajna, radikalno nastavljen. Tada je nacionalnu postavku činila *Magična kocka*, originalna prostorna struktura Branka Pavića, izražene likovne i značenjske vrednosti koja je, u isto vreme, bila i prostor događaja u kome su predstavljeni naši najznačajniji autori, projekti i događaji u pozorištu i oko njega. Posebno važna bila je i činjenica da je ovom postavkom autorski tim (Radivoje Dinulović, Branko Pavić i Aleksandar Brkić), ponovo pokrenuo aktivan razgovor o tome šta je scenografija danas kao interdisciplinarni fenomen, a posebno u kontekstu savremenih trendova u pozorištu i umetnosti uopšte. U prilog ovakvom mišljenju treba se setiti Hajnera Gebelsa koji je u uvodnoj reči na predavanju održanom na Kvadrijenalu 23. juna, rekao: „Jedina postavka koja mi se svidela, i koja svoju kreativnost proizvodi u kontaktu sa publikom je, iznenađujuće, postavka Srbije.“ Naravno, nije Srbija bila jedina zemlja u kojoj se drugačije razmišljalo o ovoj temi – te godine na Kvadrijenalu su, u okviru nacionalnih postavki, u slična istraživanja krenuli i Mađarska, Švajcarska i Bugarska.

Nastup Srbije na ovogodišnjem Kvadrijenalu otišao je mnogo dalje, odgovarajući na temu koju je postavila

umetnička direktorka Sodja Lotker – „Scenografiju ćemo posmatrati kao disciplinu na susretu vizuelnih i izvođačkih umetnosti koja, koristeći najbolje iz ova dva sveta, omogućava dijalog koji je, veoma često, nedostajao.“ Pomerajući se, dakle, u prethodnih desetak godina od pozorišne „crne kutije“ ka interdisciplinarnom području susreta pozorišta, vizuelne umetnosti, arhitekture, medija i izlaganja, scenografska praksa i scenski dizajn postali su discipline koje se ne odnose samo na teatar već i na različite aspekte savremenog života. U timu koji se zalagao za ovakvu promenu, osim Sodje Lotker i Teje Brejzek, bio je i Aleksandar Brkić, koordinator *Raskršća*, centralnog projekta Kvadrijenala i, trenutku pisanja ovog teksta, jedan od šest finalista godišnje nagrade CPRA (Cultural Policy Research Award) vodeće evropske obrazovne mreže u domenu kulturnog menadžmenta i kulturne politike (ENCATC).

Nacionalni koordinator nastupa Srbije na Kvadrijenalu, S.Cen (Centar za scenski dizajn, arhitekturu i tehnologiju, OISTAT centar Srbija), pozvao je Dorijana Kolundžiju da ove godine bude kustos, zahvaljujući izuzetnom radu kojim je 2009. godine otvorena Univerzijada u Beogradu. Njegov autorski tim tada je pokazao zadivljujuće umeće upotrebe i transformacije različitih tehnologija u kreiranju scenske slike i scenskog prostora, i to neposredno pošto smo bili impresionirani spektakularnim prizorima otvaranja Olimpijskih igara u Pekingu. Dorijan Kolundžija, direktor studija za

Bez naziva – An-Sofi Lanselin i Jožef Nađ (Foto: Edvard Moln)

nove medije „Galerija 12+“ i umetnički direktor platforme za savremenu umetnost KIOSK, profesor je novih medija koje suvereno koristi u sopstvenoj umetničkoj praksi. Njegov rad predstavlja inspirativan spoj ličnog i istraživačkog odnosa prema kreiranju i tumačenju umetničkog događaja – u realnom i medijskom prostoru i, posebno, u konstrukciji prostora, čime, prema mišljenju mnogih umetnika ali i teoretičara, dodiruje samu suštinu pozorišta. Zato je najznačajniji deo nastupa Srbije na Kvadrijenalu bila nacionalna postavka u okviru koje je prikazan projekat *Izmeštanje* – šest malih „crnih kutija“ fizičkog prostora koji je, u isto vreme, predstavljao i virtuelni prostor hologramskog scenskog događaja, izvedenog i snimljenog u nekom drugom realnom prostoru. „Video, audio, performans *stream*, internet prisustvo i hologramska projekcija, materijali su iz koga nastaje umetničko delo“, smatraju Dorijan Kolundžija i kustosi Ana Adamović i Milica Pečić. Baveći se pitanjima fizičkog prisustva i odsustva, direktnog i posredovanog doživljaja (i izvođača i publike), intimnog (izvođenja) u susretu sa spektakularnim

(gledanjem), ali i posebno važnim temama izlaganja scenskog događaja van prostora izvođenja, kao i čuvanja i arhiviranja izvedenog dela, ovaj rad predstavlja izuzetno delo scenske umetnosti u svakom od navedenih domena.

Najznačajnija novina na Kvadrijenalu bio je međunarodni projekat *Raskršće: intimnost i spektakl*. Okupljajući umetnike i teoretičare iz čitavog sveta, *Raskršće* se bavi ulogom prostora u uspostavljanju veze između publike/ posmatrača i pozorišta/ vizuelne umetnosti sa jedne strane, i performansa kao važnog elementa različitih umetničkih i kulturnih disciplina, sa druge, posmatrajući u tom procesu scenski dizajn kao interdisciplinarnu oblast. Ovaj projekat čine dva dela – teorijski, u obliku serije međunarodnih simpozijuma pod nazivom *Proširena scenografija*, od kojih je jedan održan u Beogradu prošlog leta, i umetnički – serije interaktivnih instalacija i performansa namenski osmišljenih za izvođenje u „kutijama“ (neobično sličnim onoj Branka Pavića) na trgu između stare zgrade Narodnog pozorišta u Pragu i Nove scene, bivše Laterne Magike. Ovaj program,

nakon Kvadrijenala, nastaviće put po Evropi i stići će u Beograd naredne godine.

Za nas najznačajnija, ali čini se i za mnoge posetioce Kvadrijenala, bila je kutija u kojoj je prikazan rad *Bez naziva* Jožefa Nađa, u produkciji KIOSK-a i Regionalnog kreativnog centra „Jožef Nađ“. Još je Nenad Prokić u jednom od kataloga Bitefa napisao da se Nađev autorski izraz „protivi poređenju i svodenju bilo koje vrste. Intimna mešavina muzike, slikarstva i arheologije... Ali, to sve skupa, u pozorištu još nema svoje ime. Ni njemu samom još nema imena: on više nije ni koreograf, a nije ni reditelj. U nedostatku mogućnosti da jezikom odredimo ono što on jeste (što je verovatno osveta samog jezika), možda je najbolje nazvati ga autorom.“ Jožef Nađ i An-Sofi Lanselin, smešteni u pravu crnu kutiju u kojoj, u veoma skućenom prostoru, odvojeni staklenom zidom, koegzistiraju sa desetak gledalaca (koliko u uzani gledališni prostor može da stane), donose pred publiku sopstvenu intimnost. Gledaocu, tako, nisu ponuđeni dizajnirani prizori, već intimni, lični prostor koji poziva na razmišljanje i prepoznavanje sopstvenih zvukova, pokreta, slika i značenja. Njihova priča govori o običnom i svakodnevnom životu dvoje ljudi koji se susreću, sudaraju i spore u prostoru u kome vlada istinsko poverenje između izvođača. Način na koji se dodiruju, sigurnost sa kojom se prepuštaju jedno drugom i jednostavnost kojom komuniciraju donose publici snažan lični doživljaj. I tako, svaki put iznova. A predstava je igrana jedanaest dana, dva puta dnevno, u trajanju od devedeset minuta. Jasno je, dakle, o čemu piše Nenad Prokić – o istinskom umetniku, u svakom smislu te reči.

Jožefa Nađa i An-Sofi Lanselin publika će videti 19. i 20. septembra na Bitefu.

Tatjana Tadić Dinulović

